

**AH 2828**  
**2021Z07088**

Antwoord van minister Bijleveld-Schouten (Defensie) (ontvangen 20 mei 2021)

**1. Bent u bekend met de publicatie van HCSS en Clingendael van maart 2021 'Towards a Space Security Strategy, Action Points for Safeguarding Dutch Security and Prosperity in the Space Age'? 1)**

Ja

**2. Kunt u zich vinden in de aanbevelingen van het HCSS/Clingendael-rapport, zoals bijvoorbeeld die over het verbeteren van de Nederlandse en Europese 'situational awareness in space'? Zo ja, hoe gaat u invulling geven aan deze aanbeveling?**

**3. Welke maatregelen treft u om invulling aan te geven aan de constatering in het rapport dat de Nederlandse kwetsbaarheden voor verstoringen in het ruimedomein groot zijn en om maatregelen vragen, voor de veiligheid van Nederland en de effectiviteit van de krijgsmacht?**

**4. Hoe zorgt u ervoor dat de Nederlandse militaire ruimtevaartinspanningen op een juiste wijze worden ingepast in die van de EU en zo bijdraagt aan de Europese (NAVO) verdediging, aangezien er binnen de EU geen militair ruimtevaartprogramma of -beleid is en het European Space Agency zich vooral richt op wetenschap en industrie?**

**5. Is de 'Defensie space strategie', die u in uw antwoorden op vragen van het lid Bosman (VVD) van september 2019 2) aankondigde, inmiddels gepubliceerd? Zo nee, waarom nog niet?**

Tijdens de behandeling van de Defensie begroting 2021 (Kamerstuk 35 570 X) op 3 december 2020 (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2020-2021, nr. 33 van 3

december 2020) heb ik in antwoord op een vraag van het lid Van den Bosch (VVD) toegezegd om de Kamer voor de zomer van 2021 een ruimte strategie toe te sturen. Inmiddels is dit document hernoemd tot de Defensie Ruimte Agenda.

In de Defensie Ruimte Agenda wordt nader ingegaan op de voor Defensie relevante ontwikkelingen met betrekking tot het ruimedomein. Dit betreft o.a. kwetsbaarheden en te nemen maatregelen, deels via de Nederlandse kennisinstituten en industrie en deels ook in EU- en NAVO-verband. In de agenda zal ik ook ingaan op de Nederlandse *space situational awareness* (SAA), waarbij ik de aanbevelingen van het genoemde rapport zal betrekken. Op dit moment wordt de agenda intern Defensie en met andere departementen afgestemd. Voor deze zomer stuur ik de Tweede Kamer de Defensie Ruimte Agenda toe. Vooruitlopend op de publicatie van de agenda ga ik nu niet inhoudelijk op deze vragen in.

**6. Deelt u de mening dat vanuit het ruimedomein ingewonnen informatie belangrijk is voor de behoefte vanuit de Nederlandse regering en het parlement aan een zelfstandige informatiepositie om te kunnen besluiten over deelname aan militaire missies en zo afhankelijkheid van andere landen en buitenlandse diensten te verminderen, en betekent dat Defensie en de diensten meer eigen ruimtemiddelen zouden moeten hebben?**

De inrichting van de ruimte als afzonderlijk operationeel domein van Defensie is een nadere invulling van de Defensievisie 2035. Het door de NAVO en Nederland erkennen van de ruimte als vijfde militair domein (naast land, zee, lucht en cyber) illustreert het grote belang van het gebruik van de ruimte. Het militair gebruik van de ruimte levert een belangrijke bijdrage aan het informatiegestuurd optreden van onze strijdkrachten, ook bij de deelname aan internationale operaties en missies. In de Defensie Ruimte Agenda zal ik ingaan op de capaciteiten die daarbij horen. Besluitvorming hierover is aan een volgend kabinet.

**7. Hoe functioneert de BRIK II satelliet, die volgens eerdere antwoorden van uw zijde in het voorjaar van 2020 zou worden gelanceerd? Welke lessen zijn geleerd en welke opvolgende satellieten met wat voor toepassingen staan er op het programma van Defensie?**

De BRIK-II is een zogenaamde nanosatelliet, bestaande uit zes kubusvormige elementen van ieder tien bij tien centimeter. Deze satelliet in een baan om de aarde brengen is een demonstratie missie. De hoofddoelen van de BRIK-II zijn het demonstreren van de relevantie van *small satellite* technologie voor militaire toepassingen en het opdoen van kennis en ervaring met het ontwikkelen en opereren van satellieten binnen Defensie. De BRIK-II beschikt over drie *payloads*: 1) een zender-ontvanger met geheugen waarmee troepen op de grond of op zee een bericht naar een satelliet kunnen zenden (dat dan later boven een Nederlands grondstation wordt afgegeven), 2) een instrument, ontwikkeld door het Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum (NLR), om radiosignalen vanuit de ruimte te detecteren en te analyseren en 3) een scintillatie monitor (die op zo'n 550 kilometer boven het aardoppervlak variaties moet detecteren in de ionosfeer). De BRIK-II wordt naar verwachting medio dit jaar gelanceerd, derhalve zijn er nog geen gegevens over het functioneren en de geleerde lessen van deze satelliet. Daarnaast neemt Defensie samen met kennisinstituten TNO en NLR deel aan het Nederlands-Noorse onderzoeksprogramma MILSPACE-II, waarmee naar verwachting medio 2022 twee experimentele satellieten worden gelanceerd die in formatie zullen vliegen.

**8. Is het Space Security Centre, dat door de Luchtmacht wordt gefinancierd, inmiddels omgevormd naar een Defensie Space Security Centre en zijn daar separate en additionele fondsen voor gereserveerd?**

Een nadere toelichting hierop volgt in de nader aan u toe te sturen Defensie Ruimte Agenda, zie ook de antwoorden op vragen 2 tot en met 5.

**9. Betekent het door u, bij de publicatie van Defensievisie 2035, aangegeven extra benodigde geld voor Defensie en dat er zwaarder moet worden ingestoken op Informatie Gestuurd Optreden dat er binnen het huidige budget meer geld voor militaire ruimtevaart wordt uitgetrokken én dat bij een verhoging van het budget, zoals u aanbeveelt, er ook meer geld naar militaire ruimtevaart ontwikkelingen gaat? Om welke bedragen gaat dat dan en aan welke concrete projecten wordt dan extra geld uitgegeven?**

Binnen het huidige budget van Defensie worden middelen gebruikt voor de kennisopbouw, technologieontwikkeling en het ontwikkelen van R&D-capaciteiten

in het ruimtedomein. De ambities voor de inrichting van de ruimte als operationeel domein en de daarvoor benodigde investeringen, heb ik beschreven in de Defensievisie 2035. Besluitvorming hierover is aan een volgend kabinet.

- 1) <https://hcss.nl/report/strategic-alert-towards-a-space-security-strategy/>
- 2) Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2018-2019, nr. 3784